

Област Варна

- ▶ Население (2023)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

434 191

3819

159

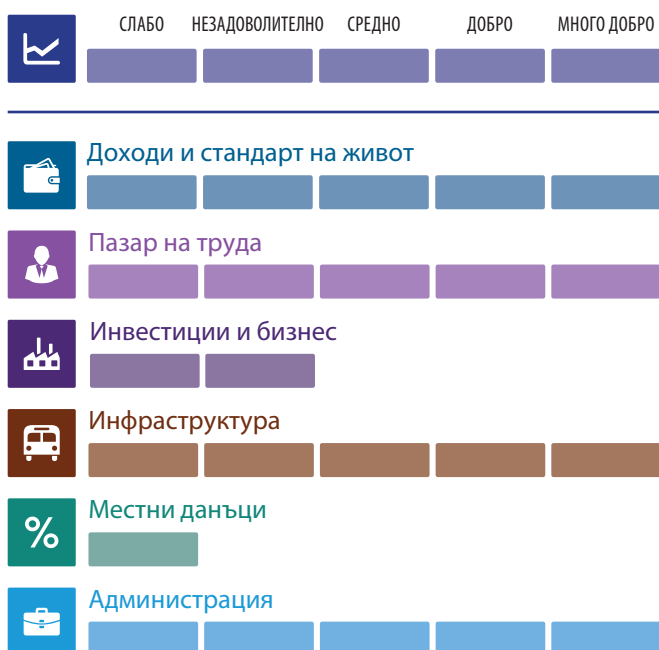
84,3

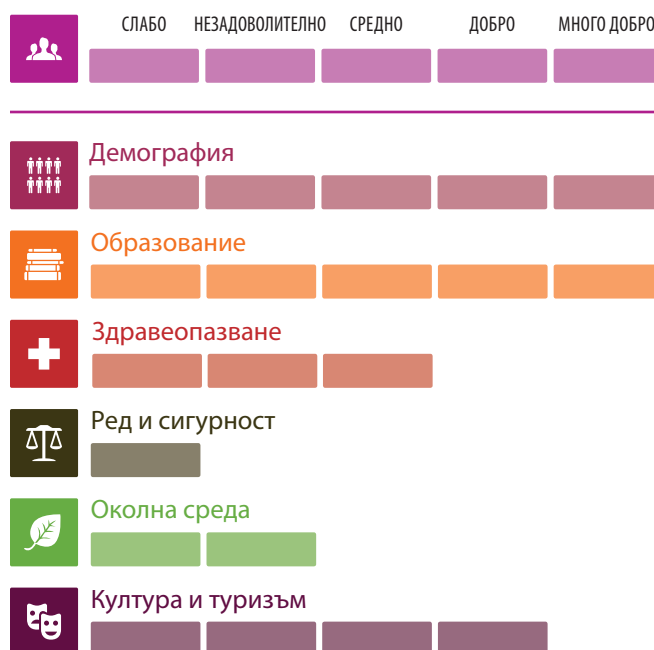
Област Варна остава сред първенците по брутен вътрешен продукт на човек от населението. Заплатите и доходите продължават да нарастват. Подоходното неравенство и бедността се задържат на сравнително ниски нива. Варна е областта с най-висока заетост. Безработицата пък е втората най-ниска в страната. Инвестиционната и бизнес активност са сравнително високи. Усвояването на европейски средства изостава. Инфраструктурата на областта е добре развита. Местните данъци в общините в област Варна остават високи. Работата на администрацията се оценява добре.

Варна е сред областите със сравнително благоприятно демографско развитие. В сферата на образованието тенденциите са положителни. Представянето на учениците е много добро. Спрямо средните стойности в страната лекарите в област Варна са повече, но при леглата в болниците има недостиг. Престъпленията са относително много, а разкриваемостта им – сравнително ниска. Варна е сред областите с висок обем на образуванияте битови отпадъци, но и делът на предадените за третиране и рециклиране обеми остава голям. Културният живот е интензивен, а туризмът – добре развит.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

Брутният вътрешен продукт в областта нараства сравнително бързо и през 2022 г. и отново я нарежда веднага след челната тройка (столицата и областите Стара Загора и София). Заплатите и пенсиите се увеличават с близък до средния за страната темп и са сравнително високи. Средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 19,4 хил. лв. през 2022 г., а размерът на средната месечна пенсия е 830 лв. (при 784 лв. в страната) през 2023 година.

Неравенството и бедността в областта се задържат на сравнително ниски нива и през 2023 година. Коефициентът на Джини за подоходното неравенство е 33,1 (при 37,2 в страната). Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 14,6% (при 20,6% в страната) и отново е вторият най-нисък в страната (след този в столицата).

Пазар на труда

Представянето на област Варна в тази категория отново е сред най-добрите в страната. Делът на населението в трудоспособна възраст остава висок (60,4% при 58,5% в страната). През 2023 г. Варна е областта с най-висока заетост с коефициент от 82,9% (при 76,2% в страната). Безработицата пък е втората най-ниска в страната (след тази в столицата) – 3,3% (при 5,3% в страната).

Образователната структура на работната сила също е сравнително благоприятна. Делът на висшистите сред населението на 25–64 години нараства до 37% (при 31% в страната), а на тези с основно и по-ниско образование намалява до 15%, колкото е и средната му стойност в страната.

Инвестиции и бизнес

Инвестиционната и бизнес активност в област Варна остават сравнително добри. Броят на нефинансовите предприятия в областта продължава да е висок – 78 на хиляда души от населението (при 70 на хиляда души в страната). Вътрешните и външните инвестиции нарастват. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи достигат 3,6 хил. лв. на човек от населението, а преките чуждестранни инвестиции – 4,0 хил. евро на човек. Произведената продукция също се увеличава до 108,5 хил. лв. на нает през 2022 година. Делът на приходите от износ в нетните приходи от продажби в областта е под средния за страната.

Сравнително слабо обаче остава усвояването на европейски средства. Към 30 юни 2024 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми е 2165 лв. на човек (при 3175 лв. на човек в страната).

Най-много средства са изплатени в община Бяла, а най-малко – в Дългопол.

Разходите за научноизследователска и развойна дейност са относително високи.

Инфраструктура

Инфраструктурата на Варна е сравнително добре развита. Гъстотата на пътната и на железопътната мрежа е висока. Значителен е и делът на автомагистралите и първокласните пътища – 28% (при 19% в страната). Качеството на пътната настилка се задържа високо и през 2023 година. В добро състояние са 56% от пътищата в областта (при 40% в страната).

Достъпът на домакинствата до интернет е близък до средния за страната – 87% в областта при 89% в страната.

Делът на населението с достъп до обществена канализация е сред най-високите в страната – 87% (при 75% в страната), като почти цялата мрежа е свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води – 86% (при 67% в страната).

Местни данъци

Усредненото ниво на разглежданите местни данъци в общините в област Варна остава високо и през 2024 година. Особено големи са разликите със средните за страната нива на облагането при прехвърлянето на собственост, търговията на дребно и превозните средства. Облагането на недвижимите нежилищни имоти на юридическите лица също е сравнително тежко. В рамките на областта най-високи са местните данъци в община Варна, а най-ниски – в община Долни чифлик.

Администрация

Област Варна продължава да е сред първенците в тази категория. И през 2024 г. самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на услуги на „едно гише“ нарастват и са сред най-високите в страната. Оценката за прозрачността в работата на органите на местното самоуправление в областта се свива, но също остава сред най-високите.

Сравнително големият дял на собствените от общите приходи на общините от областта поставя Варна на четвърто място в страната със средно 32% (при 27% в страната) за 2023 година. Варна заема третото място по покритие на общинските разходи с местни приходи с 85% (при 74% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■■■

Варна е сред областите с много добро демографско развитие и през 2023 г., което я поставя на трето място (след столицата и област Сливен) в тази категория. Коефициентът на естествен прираст е $-4,7\text{‰}$ и е сред най-високите и далеч над средните стойности за страната ($-6,8\text{‰}$). Област Варна продължава да привлича жители – коефициентът на механичен прираст остава положителен и е третият най-висок в страната (след тези в областите Кърджали и Бургас) – $12,4\text{‰}$.

Делът на децата до 4-годишна възраст в областта се запазва по-висок от средния за страната ($4,7\%$ при $4,5\%$ в страната), а този на населението над 65 години – по-нисък ($21,5\%$ при $23,8\%$ в страната).

Варна е сред областите със сравнително висока гъстота на населението в урбанизираните територии – 1623 души на кв. км при 1221 души на кв. км в страната.

Образование ■■■■■

Варна е сред областите с най-добро представяне в сферата на образованието (отново след столицата). През 2023 г. делът на децата в детските градини е 91% (при 88% в страната), а коефициентът на записване на населението в V–VII клас е 92% (при 90% в страната). Делът на второгодниците остава сравнително нисък – $0,8\%$ (при $1,2\%$ в страната). Съответствието между специалностите в професионалното образование и профила на икономиката в областта е сравнително високо.

На националното външно оценяване по математика след VII клас през 2024 г. учениците от областта са с втория най-висок резултат (след този в столицата) – 51,3 т. при 42,9 т. в страната. На матурата по български език и литература средният успех е близък, но също над този в страната – „Добър“ 4,36 в областта (при „Добър“ 4,30 в страната). Делът на слабите оценки е $8,7\%$, колкото е и този в страната.

Броят на студентите в областта се запазва относително висок.

Здравеопазване ■■■■

Варна продължава да е сред областите със сравнително нисък дял на здравноосигурените лица и през 2023 г. – 91% (при 95% в страната). Спрямо средните стойности в страната лекарите в област Варна са повече (както общопрактикуващите, така и специалистите), но при леглата в многопрофилните болници има недостиг – броят им е 4,7 на хиляда души от населението (при 6,1 на хиляда души в страната). Използваемостта им също е по-ниска – 52% (при 56% в страната). Броят на аптеките спрямо населението е сходен със средния за страната.

Коефициентът на детска смъртност остава сравнително нисък. Средната продължителност на живота на жителите на

областта е сред най-високите в страната – 74,4 години (при 73,5 години в страната).

Ред и сигурност ■■

Въпреки че натовареността на съдиите в област Варна продължава да е сравнително ниска, това не се отразява на бързината на правораздаването. През 2023 г. един съдия в Окръжния съд разглежда средно по 13,8 дела на месец (при 14,4 дела месечно на съдия в страната), а в Административния – 12,8 (при 14,8 в страната). Същевременно делът на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, е 90% (при 91% в страната), на гражданските – 63% (при 65% в страната), а на административните – 71% (при 72% в страната).

През 2023 г. престъпленията в областта се увеличават и са сред най-многобройните в страната (на второ място след област Видин спрямо населението), но и разкриваемостта им се повишава, въпреки че остава ниска. Броят на регистрираните престъпления срещу личността и собствеността в област Варна е 14,9 на хиляда души от населението (при 11,3 на хиляда души в страната). Разкриваемостта на престъпленията е 42% (при 53% в страната) и е втората най-ниска след тази в столицата. Относителният брой на полиците в областта също е сравнително нисък – 3,9 на хиляда души на населението (при 4,2 на хиляда души в страната).

Околна среда ■■

Варна е сред областите с висок обем на образуваните битови отпадъци и през 2022 г. – 524 кг на човек при 488 кг на човек в страната. Същевременно делът на предадените за третиране и рециклиране отпадъци остава сравнително висок – 92% при 76% в страната.

Делът на горската територия в областта е по-нисък от средния за страната, а на нарушената – по-висок. Инсталираните ВЕИ мощности спрямо населението са значително по-ниски от средните за останалите области.

Култура и туризъм ■■■■■

Варна е сред областите със силно застъпени култура и туризъм и през 2023 година. Мащабът на легловата база в местата за настаняване е сред най-високите в страната с 149 легла на хиляда души (при 56 на хиляда души в страната). Реализираните нощувки пък достигат 10 555 на хиляда души (при 4167 на хиляда души в страната), а тези през онлайн платформи на споделената икономика – 1148 на хиляда души (при 500 на хиляда души в страната).

Посещенията в кината се увеличават до 1114 на хиляда души (при 684 на хиляда души в страната). Посещенията в местните театри, музеи и библиотеки също нарастват, но остават под средните за страната спрямо броя на населението.

Ключови показатели за област Варна

Индикатори на икономическото развитие	2021	2022	2023	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	17 872	24 007	n.a.	25 956
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	17 201	19 448	n.a.	21 242
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	17,3	14,2	14,6	20,6
Дял на населението в трудоспособна възраст (%)	62,0	60,3	60,4	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	78,8	82,9	82,9	76,2
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	3,9	3,2	3,3	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	15,8	16,2	15,2	14,8
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	30,2	34,4	36,6	30,5
Произведена продукция (лв./нает)	86 046	108 496	n.a.	122 377
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2692	3562	n.a.	4257
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	3299	3979	n.a.	4544
Дял на населението в селища с обществена канализация (%)	85,8	86,6	n.a.	75,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	56,5	56,8	56,1	40,4
Покритие на общинските разходи с местни приходи (%)	100,0	101,2	85,4	74,1
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	76,5	76,8	71,1	69,3

Индикатори на социалното развитие	2021	2022	2023	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	n.a.	–6,9	–4,7	–6,8
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	n.a.	6,1	12,4	6,4
Среден успех от матурите по БЕЛ**	4,11	3,94	4,36	4,30
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	43,3	42,6	51,3	42,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	83,0	92,8	91,9	89,9
Средна продължителност на живота (години)***	74,2	73,6	74,4	73,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	83,8	91,2	91,3	95,0
Население на един общопрактикуващ лекар (брой)	1710	1567	1602	1701
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души (брой)	11,8	14,5	14,9	11,3
Дял на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок (%)	92	91	90	91
Използвана питейна вода от домакинствата от Вик (литър/човек/ден)	99	105	n.a.	103
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	512	524	n.a.	488
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	85	92	n.a.	76
Посещения в кината на хиляда души от населението	568	963	1114	684
Реализирани нощувки в местата за настаняване на хиляда души (брой)	7106	9451	10 555	4167

* Данните за 2023 г. са включени в изследването от 2024 година. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2023/2024 година, а матурите са проведени през 2024 година. Същото важи и за предходните години.

*** Данните са за тригодишни периоди и се обновяват всяка година.